

Věc C-426/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

11. července 2023

Předkládající soud:

Sofijski rajonen sad (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

11. července 2023

Žalobci:

D. D.

B. Ž.

Žalovaná:

„Financial Bulgaria“ EOOD

Předmět původního řízení

Dvě řízení, v nichž příslušný žalobce tvrdí, že smlouva, kterou uzavřel s žalovanou společností a na jejímž základě se žalovaná společnost zavázala, že se za poplatek zaručí za povinnosti žalobce vyplývající z úvěrové smlouvy vůči jiné společnosti, je neplatná, protože byla uzavřena při naplňování zneužívajícího ujednání z úvěrové smlouvy uzavřené mezi žalobcem a posledně jmenovanou společností.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU k výkladu směrnic 93/13, 2005/29, 2008/48 a 2009/138. V této žádosti jsou pokládány tytéž otázky, které byly Soudnímu dvoru předloženy ve věci C-337/23.

Předběžné otázky

- 1) Musí být čl. 4 odst. 2 a čl. 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (směrnice 93/13/EHS) vykládány v tom smyslu, že:

pokud úvěrová smlouva stanoví povinnost spotřebitele uzavřít smlouvu o ručení s ručitelem určeným věřitelem, obsah smlouvy o ručení nepředstavuje „hlavní předmět“ smlouvy s tímto třetím subjektem, ale část obsahu úvěrové smlouvy? Je v tomto ohledu relevantní, zda jsou věřitel a ručitel propojené osoby?

- 2) Musí být bod 1 písm. i) přílohy směrnice 93/13/EHS vykládán v tom smyslu, že:

v případě, kdy je spotřebitel povinen v rámci již uzavřené úvěrové smlouvy o úvěru poskytnout ručitele - přičemž jednou z možností je, že ručitelem určí osobu, kterou navrhne věřitel - je třeba obsah závazku spotřebitele vyplývajícího ze smlouvy o ručení uzavřené později v den uzavření smlouvy o úvěru považovat za nejasný, neboť spotřebitel neměl možnost sám vybrat nebo navrhnout osobu, kterou věřitel určí za budoucího ručitele?

- 3) Je-li odpověď na předchozí otázku taková, že předmět smlouvy o ručení je jasný: Musí být bod 1 písm. i), j) a m) přílohy směrnice 93/13/EHS vykládán v tom smyslu, že:

pokud se spotřebitel v rámci již uzavřené smlouvy o úvěru zavázal poskytnout ručitele - přičemž jednou z možností je, že pověří osobu určenou věřitelem -, je třeba obsah závazku spotřebitele ze smlouvy o úvěru považovat za nejasný a může to vést k neplatnosti smlouvy o úvěru nebo jejích jednotlivých ustanovení?

- 4) Musí být čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13/EHS ve spojení s článkem 8 směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vykládán v tom smyslu, že:

pokud osoba poskytující úvěr požaduje, aby spotřebitel uzavřel smlouvu s osobou určenou věřitelem, která zaručí jeho pohledávku vůči spotřebiteli, jedná se vždy o zneužití nevýhodného postavení spotřebitele, a tedy o agresivní obchodní praktiku?

- 5) V případě záporné odpovědi na čtvrtou otázku: Musí být čl. 4 odst. 1 a článek 7 směrnice 93/13/EHS ve spojení s článkem 8 směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vykládán v tom smyslu, že:

soud může v rámci jednostranného soudního řízení, jako je řízení o vydání platebního rozkazu, jehož účastníkem není spotřebitel, odůvodnit pochybnost o zneužívající povaze určitého ujednání pouze tím, že má

podezření, že spotřebitel tuto klauzuli přijal z důvodu nekalé obchodní praktiky, nebo musí být tato praktika s jistotou prokázána?

- 6) Musí být čl. 15 odst. 2 směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru (směrnice 2008/48/ES) vykládán v tom smyslu, že:

se toto ustanovení použije v případech, kdy je úvěrová smlouva spojena s vedlejším plněním, a sice s poskytnutím ručení třetí osobou za úplatu, a že umožňuje spotřebiteli uplatnit své nároky nejen z důvodu porušení povinnosti ručitele, jako je zaplacení po uplynutí zákonné lhůty, ale i uplatnění procesních námitek, které závazky vůči ručiteli vylučují?

- 7) Umožňuje čl. 15 odst. 2 směrnice 2008/48/ES ve spojení se zásadou efektivity - za předpokladu, že smlouva o úvěru a smlouva o ručení představují vázané transakce - resp. článek 5 a článek 7 směrnice 93/13/EHS ve spojení s bodem 1 písm. b) a c) přílohy této směrnice

vnitrostátní judikaturu, podle níž ručitel ze smlouvy vázané na smlouvu o spotřebitelském úvěru, který obdržel od spotřebitele odměnu za zajištění úvěrové smlouvy a který zaplatil hlavnímu věřiteli na základě smluvního ujednání navzdory uplynutí lhůty stanovené v článku 147 zákona o závazkových a smluvních vztazích (zakon za zadalženia i dogovorite) - což podle judikatury vede k zániku ručení v plném rozsahu - se přesto může dovolávat toho, že na něj přešla práva původního věřitele, a s odkazem na rozporuplnou judikaturu týkající se uplatňování tohoto zákona požadovat po hlavním dlužníkovi zaplacení?

- 8) Musí být čl. 3 písm. g) směrnice 2008/48/ES ve spojení s článkem 5 směrnice 93/13/EHS vykládán v tom smyslu, že:

v případě závazku uzavřít smlouvu o vázaném ručení, který je stanoven ve smlouvě o úvěru, v důsledku čehož se celková výše úvěrového závazku zvýší, musí být roční procentní sazba nákladů na úvěr vypočtena rovněž s ohledem k navýšení splátek o odměnu ručitele? Je v tomto ohledu relevantní, kdo vybral ručitele a zda je tento ručitel osobou spojenou s hlavním věřitelem?

- 9) Musí být čl. 10 odst. 2 písm. g) směrnice 2008/48/ES vykládán v tom smyslu, že:

nesprávné uvedení roční procentní sazby nákladů v úvěrové smlouvě uzavřené mezi podnikatelem a spotřebitelem jako dlužníkem musí být považováno za neuvedení roční procentní sazby nákladů v úvěrové smlouvě a vnitrostátní soud musí uplatnit právní důsledky, které vnitrostátní právo stanoví pro případ, že ve smlouvě o spotřebitelském úvěru není uvedena roční procentní sazba nákladů? Je třeba vycházet z toho, že tyto důsledky jsou nutně závazné ve vztahu ke spotřebiteli i pro ručitele, který zaplatil?

- 10) Musí být čl. 23 druhá věta směrnice 2008/48/ES vykládán v tom smyslu, že:
- sanke stanovená vnitrostátním zákonem v podobě neplatnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru, na jejímž základě musí být splacena pouze poskytnutá výše kapitálu, musí být považována za přiměřenou v případech, kdy smlouva o spotřebitelském úvěru neobsahuje přesný údaje o roční procentní sazbě nákladů s tím, že v ní nejsou uvedeny náklady na věřitelem vybraného komerčního ručitele (přestože je roční procentní sazba nákladů uvedena v textu smlouvy v číselné podobě)?
- 11) Musí být čl. 2 odst. 2 směrnice 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II) (směrnice 2009/138/ES) ve spojení s bodem 14 části A přílohy 1 uvedené směrnice vykládán v tom smyslu, že:
- profesionální výkon činnosti ručitele za úplatu, při níž ručitelská společnost hradí ve všech případech nesplacení celkovou výši úvěru čerpaného spotřebitelem jako hlavním dlužníkem a odměnu platí spotřebitel společně s každou splátkou úvěru a to nezávisle na nesplacení úvěru, představuje „pojišťovací činnost“ ve smyslu této směrnice?
- 12) V případě kladné odpovědi na jedenáctou otázku: Musí být čl. 14 odst. 1 směrnice 2009/138/ES vykládán v tom smyslu, že
- osoba vykonávající činnost uvedenou v jedenácté otázce podléhá povinnosti získat povolení u vnitrostátních regulačních orgánů, které jsou příslušné k udělení povolení pojistitelům?

Právní předpisy Evropské unie

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II)

Vnitrostátní právní předpisy

Graždanski procesualen kodeks (občanský soudní řád) – články 5, 6, 7, 410, 411, 413, 414, 414a, 415 a 416

Zakon za potrebitelskia kredit (zákon o spotřebitelském úvěru) články 2, 9, 10, 10a, 11, 14, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 28 a 33 a § 2 dopalnitelni razporedbi (doplňující ustanovení)

Zakon za zaštita na potrebitelite (zákon o ochraně spotřebitelů) - články 143, 144, 145, 146 a 147, jakož i § 13a dopalnitelni razporedbi (doplňující ustanovení)

Zakon za zadalženijata i dogovorite (zákon o závazkových vztazích a smlouvách, dále jen „ZZD“) – články 22, 86, 138, 141, 142, 143, 146 a 147

Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredeljane razmera na zakonnata lichva po prosročeni parični zadalženia (vyhláška č. 426 ze dne 18. prosince 2014, kterou se stanoví výše zákonné úrokové sazby pro včas nezaplacené peněžité dluhy) – jediný článek a § 1 dopalnitelni razporedbi (doplňující ustanovení)

Zakon za sadebnata vlast (zákon o organizaci soudů) – článek 130

Kodeks za zastrahovaneto (zákoník pojištění) - články 3, 28 a 29 a příloha 1

Výkladové rozhodnutí č. 4/2013 valného shromáždění občanskoprávních a obchodních senátů (Obšhto sabranie na graždanskata i targovskata koleгии, dál jen „OSGTK“) Nejvyššího kasačního soudu (Varchoven kasacionen sad, dále jen „VKS“) ze dne 18. června 2014

Výkladové rozhodnutí č. 5/2019 OSGTK VKS ze dne 21. ledna 2022

Usnesení Sofijski gradski sad (Městský soud v Sofii) č. 5389 ze dne 1. března 2019 v odvolací občanskoprávní věci č. 2165/2019

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Žalobce v prvním řízení je D. D., bulharský státní příslušník, který od finanční instituce nebankovního sektoru obdržel úvěr. Žalovanou je společnost registrovaná v Bulharsku, „Financial Bulgaria“ EOOD, jejíž hlavní činností je zajišťovat dluhy fyzických osob jako spotřebitelů.
- 2 Žalobce tvrdí, že dne 19. ledna 2021 uzavřel úvěrovou smlouvu se společností „Easy asset management“ AD (finanční institucí mimo bankovní sektor), na jejímž základě měl obdržet 1250 BGN. Smlouva stanovila roční procentní sazbu nákladů ve výši 41,34 %.

- 3 Článek 4 této smlouvy stanovil, že žalobce má poskytnout záruku v podobě dvou jím vybraných fyzických osob jako ručitelů nebo [v podobě] bankovní záruky. Ručitelé museli mít čistý příjem ve výši alespoň 1000 BGN, pracovní poměr na dobu neurčitou a nesměli splácet jiné úvěry nebo za ně ručit.
- 4 Není tvrzeno, že úvěrová smlouva obsahuje ujednání o důsledcích nesplnění této povinnosti spotřebitelem.
- 5 Žalobce uzavřel v den, kdy mu byl úvěr poskytnut (19. ledna 2021), rovněž smlouvu o ručení s žalovanou, společností „Financial Bulgaria“ EOOD (dceřinou společností společnosti „Easy asset management“ AD), kterou se žalovaná zavázala splnit závazek dlužníka vůči původní věřitelce, pokud to ta bude požadovat. Za převzetí tohoto závazku měla společnost „Financial Bulgaria“ EOOD obdržet odměnu ve výši 500 BGN, která má být prostřednictvím navýšení měsíčních splátek úvěru placena přímo původní věřitelce, společnosti „Easy asset management“ AD.
- 6 Žalobce napadl úvěrovou smlouvu u předkládajícího soudu s odůvodněním, že odměna zaplacená za službu ručitele nebyla zahrnuta a započtena do roční procentní sazby nákladů. Napadl rovněž smlouvu o ručení s odůvodněním, že v ní sjednaná odměna je příliš vysoká.
- 7 Žalovaná tvrdí, že žalobce uzavřel smlouvu o ručení dobrovolně a že ta neobsahuje žádná zneužívající ujednání.
- 8 Skutkový stav a návrhy účastníků druhého řízení (v němž je žalobcem bulharský státní příslušník B. Ž.), jsou téměř totožná, jako v prvním řízení; jediné rozdíly spočívají v tom, že smlouvy s žalobcem byly uzavřeny 17. ledna 2020, čerpaná částka činí 2250 BGN, roční procentní sazba nákladů 49 % a odměna ručiteli 900 BGN.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Souvislost s unijním právem a nezbytnost výkladu: ke vztahu mezi smlouvou o úvěru a smlouvou o ručení - první tři předběžné otázky

- 9 Nejprve si předkládající senát přeje upřesnit, do jaké míry jsou úvěrové smlouvy uzavřené dlužníky spojeny se smlouvami o ručení, aby bylo možné posoudit zneužívající povahu ujednání, která obsahují. V projednávaném případě existuje podezření, že smlouvy o ručení jsou uzavírány především za účelem obejití omezení obsaženého v zákoně o spotřebitelském úvěru, který stanoví maximální roční procentní sazbu nákladů pro smlouvy o spotřebitelském úvěru.
- 10 Předkládající senát musí z úřední povinnosti přezkoumat, zda mají ustanovení, jak původní smlouvy o úvěru, tak i smlouvy o ručení, zneužívající povahu. Posledně uvedená smlouva je v bulharském právu kvalifikována jako příkazní smlouva podle článku 280 ZZD: Budoucí ručitel se zavazuje vůči původnímu věřiteli, že

splní závazky dlužníka. To vyplývá ze skutečnosti, že podle bulharského práva je smlouva o ručení nezávislá na smlouvě o hlavním úvěru a že smluvními stranami smlouvy o ručení jsou věřitel a ručitel (čl. 138 odst. 1 ZZD). Povinnost zajistit dotčenou smlouvu o úvěru ručením a cena za poskytnutí této finanční služby tak představují hlavní předmět této smlouvy o ručení, u něhož není možné posoudit zneužívající povahu ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13/EHS. Tento výklad je v souladu s judikaturou Soudního dvora například v bodě 62 rozsudku ze dne 16. července 2020 ve spojených věcech C-224/19 a C-259/19, Caixabank, a zde citovanou judikaturou: Vzhledem k tomu, že se jedná o smlouvu mezi spotřebitelem jako dlužníkem a komerčním ručitelem, nejsou strany smlouvy stejné jako ve smlouvě o úvěru a jejich povinnosti jsou odlišné. Není-li sjednáno převzetí ručení a cena, nemůže smlouva existovat.

- 11 Vychází však otázka, zda v takovém případě, jako je ten v projednávané věci, je kvalifikace smlouvy o ručení jako samostatné obchodní transakce s jiným hlavním předmětem, než je předmět smlouvy o úvěru, způsobilá zaručit účinnou ochranu spotřebitelů ve smyslu povinnosti uložené členským státem podle čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13/EHS. V tomto ohledu není pochyb o tom, že smlouva o ručení byla uzavřena mezi jinými stranami, než smlouva původní, a že obsahuje odlišná práva a povinnosti.
- 12 Existuje však mnoho důvodů se domnívat, že obě smlouvy ve skutečnosti upravují jediný právní vztah, jehož cílem je zajistit zvýšení dluhů spotřebitele jakožto dlužníka: Podle podmínek hlavní smlouvy o úvěru si spotřebitel nemůže ručitele sám zvolit - je povinen přijmout ručitele, kterého určí věřitel, pokud sám ručitele nenalezl. Ručitelka je navíc přímo propojena s věřitelkou, je její dceřinou společností. Kromě toho byly smlouvy o ručení uzavřeny s odměnou, která činí vysoké procento celkové částky úvěru, která má být splacena. Odměna za poskytnutí ručení se dále platí v tenýž den, kdy jsou splatné splátky úvěru, a z hlediska spotřebitele je součástí závazku vyplývajícího ze smlouvy o úvěru. Konečně cena za poskytnutí záruky není zahrnuta do roční procentní sazby nákladů u hlavní úvěrové smlouvy a výrazně zvyšuje její náklady v rozporu s vnitrostátními pravidly.
- 13 Dále vychází rovněž otázka povahy smlouvy o ručení, která je sice uzavřena na žádost spotřebitele, ale s osobou jednostranně zvolenou původním věřitelem. Omezená volba spotřebitele ho ve skutečnosti ponechává v okamžiku uzavření úvěrové smlouvy v nejistotě ohledně toho, kdo bude ručitelem, s nímž bude spojen, a za jakých podmínek se tak stane.
- 14 Vychází tedy otázka, zda v případě existence takového dvojího smluvního vztahu (smlouva o úvěru a smlouva o ručení) lze mít za to, že obsah smlouvy o ručení jako celek je v rozporu s bodem 1 písm. i) přílohy směrnice 93/13/EHS. Za těchto podmínek – ale pouze pokud jsou obě smlouvy vykládány jako jediný smluvní vztah – by předkládající senát mohl mít za to, že smlouva o ručení je neplatná v plném rozsahu, protože hlavní předmět smlouvy o poskytnutí ručení není určen

spotřebitelem, ale spotřebitel je nucen přijmout osobu zvolenou původním věřitelem.

- 15 Nejistota ohledně osoby ručitele by však mohla být považována za nejistotu ohledně úvěrové smlouvy uzavřené jako první, protože chybějící ručení za tuto smlouvu by mohlo vést k nesplnění úvěrové smlouvy, pokud je toto ujednání platné. Proto je nezbytné odpovědět na otázku, zda zahrnutí povinnosti uzavřít smlouvu o ručení s osobou určenou věřitelem do úvěrové smlouvy může být považováno za zneužívající ujednání obsažené v takové smlouvě ve smyslu bodu 1 písm. i), j) a m) přílohy směrnice 93/13/EHS.

Ke vztahu mezi praxí určení ručitele původním věřitelem a zneužívající povahou smluvních ujednání - čtvrtá a pátá předběžná otázka

- 16 Podle judikatury Soudního dvora (body 43 až 44 rozsudku ze dne 15. března 2012, Perenicová a Perenic, C-453/10, jakož i body 48 až 50 rozsudku ze dne 19. září 2018, Bankia, C-109/17) představuje vložení ujednání do smlouvy z důvodu použití nekalé obchodní praktiky ve smyslu směrnice 2005/29/ES vodítko při posuzování zneužívající povahy ve smyslu článku 4 směrnice 93/13/EHS.
- 17 Podle předkládajícího senátu závisí výše závazků dlužníků v probíhajících řízeních na tom, zda věřitelce poskytnou ručení. V tomto ohledu je třeba posoudit, zda lze volbu ručitele věřitelem, jehož osoba se pro spotřebitele stává závaznou, vykládat jako nekalou obchodní praktiku ve smyslu směrnice 2005/29/ES. V této souvislosti předkládající senát potřebuje odpověď na otázku, zda lze nekalou povahu obchodní praktiky ve smyslu agresivity podle článku 8 směrnice 2005/29/ES v projednávaném případě určit pouze na základě povahy právního úkonu mezi stranami v podobě smlouvy o úvěru a důsledků předpokládaných v případě chybějícího ručení nebo zda je třeba toto posouzení provést i na základě jiných faktorů.
- 18 Na druhou stranu má předkládající senát za to, že v rámci jednostranného řízení, kterým řízení o platebním rozkazu je, nemůže použít pravidla týkající se komplexního posouzení existence nekalé obchodní praktiky, neboť se spotřebitelé dosud řízení o platebním rozkazu neúčastní. Podle výkladu Soudního dvora v bodě 38 rozsudku ze dne 11. května 2020, Lintner, C-511/17, v takových jednostranných řízeních, jako je řízení o platebním rozkazu, může soud rovněž odmítnout ochranu smluvní strany, i když s jistotou neprokázal, že určité ujednání musí být kvalifikováno jako zneužívající ve smyslu směrnice 93/13/EHS, ale má v tomto ohledu důvodné pochybnosti. Tato povinnost vyplývá z požadavku uvedeného v článku 7 směrnice 93/13/EHS poskytnout účinné prostředky na ochranu spotřebitelů před tím, aby byli vázáni zneužívajícími ujednáními. V projednávaném případě však důvodné pochybnosti soudu o zneužívající povaze smluvní podmínky vyvolávají další důvodné pochybnosti, a sice že se tato podmínka stala součástí smlouvy v důsledku uplatnění agresivní obchodní praktiky podle článku 8 směrnice 2005/29/ES. V důsledku toho je třeba objasnit, zda v tomto případě může případná pochybnost o nekalé povaze obchodní

praktiky vést k závěru, že existují i důvodné pochybnosti ohledně zneužívající povahy ujednání podle čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13/EHS.

Účinné uplatnění lhůty pro zproštění ručitele jeho povinností vůči věřiteli a spotřebiteli - šestá a sedmá předběžná otázka

- 19 Otázka vyvstává rovněž s ohledem na ustálenou vnitrostátní judikaturu týkající se použití lhůty pro zproštění ručitele jeho závazků podle článku 147 ZZD. Tato judikatura ponechává spotřebitele jako dlužníka v nejistotě, pokud jde o účinky smlouvy o spotřebitelském úvěru v okamžiku jejího uzavření, pokud tato smlouva nutně vyžaduje zajištění ručením za úplatu.
- 20 Podle článku 147 ZZD povinnost ručitele zaplatit hlavnímu věřiteli zaniká, pokud tento neuplatní svůj nárok vůči hlavnímu dlužníkovi do šesti měsíců od splatnosti pohledávky. Toto ustanovení je kogentní. Podle závazného vnitrostátního výkladového rozhodnutí se přitom jedná o prekluzivní lhůtu: Neuplatnil-li věřitel vůči hlavnímu dlužníkovi své nároky, právní vztah mezi ním a ručitelem zaniká v plném rozsahu. Platby provedené ručitelem nebo potvrzení jeho závazků vůči hlavnímu dlužníkovi nemají vliv na účinky této lhůty, jelikož podléhají přezkumu soudem i bez návrhu. Nejedná se o promlčecí lhůtu.
- 21 Některé soudní senáty mají zároveň za to, že závěry týkající se úplného zániku ručení mohou být použity na nároky věřitele vůči ručiteli, ale nikoli na nároky ručitele vůči spotřebiteli jakožto dlužníkovi. Na rozdíl od výkladového rozhodnutí se domnívají, že ukončení ručení nemá absolutní účinek, ale že se jej může dovolávat pouze ručitel. Tento názor vyvolává problémy při použití směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru, zejména čl. 15 odst. 2 směrnice 2008/48/ES. Předkládající senát pochybuje o tom, že by toto ustanovení mohlo být v projednávané věci použito vzhledem k tomu, že ve všech řízeních uzavřeli dlužníci kromě dotčené smlouvy o spotřebitelském úvěru také smlouvy o převzetí ručení za úplatu, což podle předkládajícího senátu představuje finanční službu pro spotřebitele.
- 22 Z těchto důvodů vyvstává otázka, zda lze čl. 15 odst. 2 směrnice 2008/48/ES použít v případech, kdy ručitel nesplnil svou povinnost odmítnout zaplacení z důvodu uplynutí lhůty pro jeho ručení podle vnitrostátního práva s poukazem na zánik ručení podle článku 147 ZZD. Podle definice uvedené v článku 3 písm. n) směrnice 2008/48/ES je takové použití možné, pokud se připustí, že obě smlouvy tvoří jeden celek a vzájemně se financují, neboť spotřebitel platí za poskytnuté ručení současně se splátkami podle smlouvy o úvěru. Je-li ustanovení rovněž použitelné i ve vztahu k ručiteli, je třeba rovněž odpovědět na otázku, zda se použije nejen na vzájemná práva, která by spotřebitel mohl uplatnit v rámci smlouvy o poskytování služeb vůči poskytovateli služeb, ale rovněž ohledně jeho procesních námitek, například ohledně odmítnutí zaplacení regresní pohledávky vůči osobě, jejíž závazek již zanikl.

- 23 Je třeba rovněž posoudit slučitelnost vnitrostátní judikatury s unijním právem, podle níž se ručitel může dovolávat uplynutí lhůty pro uplatnění své odpovědnosti podle článku 147 ZZD z důvodu, že původní věřitel neuplatnil svou pohledávku z úvěrové smlouvy vůči dlužníkovi ve lhůtě šesti měsíců od splatnosti poslední splátky, ale tento spotřebitel se nemůže dovolávat uplynutí této lhůty vůči ručiteli, který zaplatil.
- 24 I v případě, že by čl. 15 odst. 2 směrnice 2008/48/ES neměl být v projednávaném případě použitelný, je třeba odpovědět na otázku, zda taková vnitrostátní judikatura není v rozporu s článkem 7 směrnice 93/13/EHS, jelikož umožňuje obchodnímu ručiteli, aby sám určil rozsah své povinnosti v rozporu s bodem 1 písm. b) a c) přílohy posledně uvedené směrnice. Pokud by se ručitel rozhodl namítat u původního věřitele, že zaplacení je požadováno od ručitele po uplynutí lhůty stanovené v článku 147 ZZD, příjemce úvěru by jako dlužník nebyl ručiteli dlužen splátky úvěru. Pokud by však ručitel nic nenamítal a zaplatil, ačkoli by podle závazného výkladového rozhodnutí týkajícího se řízení o platebním rozkazu takovou povinnost neměl, byl by spotřebitel jakožto hlavní dlužník nadále vázán vůči ručiteli, neboť v souladu s výše uvedenou judikaturou by se nemohl dovolávat uplynutí lhůty pro ručení ručitele. Přinejmenším v jednom z uvedených řízení tento účinek vyplývá z výslovného smluvního ujednání, které vychází z rozporného výkladu pravidel o vymahatelnosti této lhůty vnitrostátními soudy, který by měl vycházet z kogentních zákonných pravidel (podle článku 147 ZZD) o obsahu smlouvy o ručení, jejíž ochrana je spotřebiteli upírána. Rozporuplná vnitrostátní judikatura tedy umožňuje ručiteli formulovat podmínky smlouvy o ručení, čímž je ochrana spotřebitele podle vnitrostátního práva zbavena její praktické účinnosti.
- 25 Proto je třeba odpovědět na otázku, zda zásada účinné ochrany spotřebitelů proti zneužívajícím ujednáním v ručiteltské smlouvě, které upravují, jak má podnikatel, který převzal ručiteltský závazek, naložit s požadavkem na zaplacení, který mu adresoval původní věřitel po uplynutí lhůty pro ručiteltský závazek, brání použití vnitrostátní judikatury, podle níž může pouze sám ručitel namítat, že lhůta pro jeho ručení uplynula.
- 26 Na tuto otázku je třeba odpovědět rovněž s ohledem na článek 5 směrnice 93/13/EHS, a sice zda toto ustanovení umožňuje, aby rozporuplná vnitrostátní judikatura týkající se určité otázky vnitrostátního práva byla použita k nejasnému výkladu smluvních podmínek v neprospěch spotřebitele, jak je tomu v projednávané věci.

Dopad platby za převzetí ručení na stanovení roční procentní sazby nákladů v úvěrové smlouvě

- 27 Následující tři otázky jsou totožné s předběžnými otázkami, které byly Soudnímu dvoru předloženy v projednávané věci Profi Credit Bulgaria, C-714/22. Týkají se povinnosti věřitele ve smlouvě o spotřebiteltském úvěru jasně uvést v textu úvěrové smlouvy roční procentní sazbu nákladů, aby spotřebitel nebyl uveden v

omyl. S plným odkazem na odůvodnění této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyjadřuje předkládající senát pochybnosti o tom, zda směrnice 2008/48/ES nevyžaduje, kromě uvedení roční procentní sazby nákladů v textu úvěrové smlouvy, také uvedení roční procentní sazby nákladů správně vypočtené v souladu s metodou stanovenou v této směrnici. V projednávané věci nejsou náklady na smlouvy o ručení zohledněny při určení roční procentní sazby nákladů u úvěrových smluv, protože nejsou součástí úvěrových smluv. Předkládající senát si není jistý, zda by náklady na poskytnutí záruky neměly být součástí roční procentní sazby nákladů, zejména v případech, kdy ručitele, který se zavázal zajistit závazky spotřebitele, vybral původní věřitel, ale je placen spotřebitelem. Definice uvedená v článku 3 písm. g) směrnice 2008/48/ES stanoví, že do roční procentní sazby nákladů musí být zahrnuty i náklady na vedlejší plnění, pokud je využití těchto služeb předpokladem pro to, aby byl úvěr vůbec nebo za stanovených smluvních podmínek poskytnut.

- 28 Při posuzování, zda má být poplatek za ručitele podle vázané smlouvy s dlužníkem zahrnut do roční procentní sazby nákladů úvěrové smlouvy, je třeba rovněž zodpovědět otázku, zda a za jakých podmínek lze tyto náklady považovat za součást roční procentní sazby nákladů, pokud měl dlužník možnost sám v krátké době navrhnout ručitele. V důsledku toho je třeba rovněž zohlednit dobrovolnou povahu volby, zejména pokud jde o výběr ručitele, který v konečném důsledku závisí na vůli původního věřitele, podmínky přijetí jiné osoby ručitele věřitelem, pokud tyto podmínky existují, jakož i lhůtu, během níž může dlužník takového ručitele najít.
- 29 Kromě toho je třeba znovu položit otázku, zda nesprávné uvedení roční procentní sazby nákladů ve smlouvě o úvěru musí být považováno za neuvedení roční procentní sazby nákladů, jelikož účel informační povinnosti - aby si spotřebitel mohl skutečně porovnat nabídky na úvěrovém trhu - není splněn. V návaznosti na tuto otázku vyvstává rovněž otázka, zda by postavení uvedení nesprávné roční procentní sazby nákladů na roveň neuvedení takové sazby nevedlo jako celek k nepřiměřenosti sankce stanovené vnitrostátním právem za nesprávný výpočet.

K právní povaze smlouvy o poskytnutí ručení a její kvalifikaci jako pojišťovací činnost

- 30 Předkládající senát má rovněž pochybnosti o tom, jak mají být z hlediska unijního práva správně právně kvalifikovány transakce, v nichž se spotřebitelé dohodnou, že za jejich dluhy vůči jinému věřiteli bude za úplatu ručit určitá osoba, pokud jsou uzavírány trvale na profesionální bázi. Senáty Městského soudu v Sofii (Sofijski gradski sad) a Nejvyššího kasačního soudu (Varchoven kasacionen sad) mají implicitně za to, že v takových případech se jedná o běžné zajišťovací operace, které nepodléhají schvalovacímu režimu a mohou být uzavřeny každou osobou.
- 31 V těchto transakcích se však určitá osoba zavazuje, že v případě nesplnění závazku převezme odpovědnost spotřebitele jako dlužníka za nesplnění jeho

konkrétního závazku vůči věřiteli, přičemž dlužník za tuto službu zaplatí odměnu. Hlavní znaky této povinnosti se podobají vlastnostem smlouvy o pojištění úvěru: Odpovědnost v případě, že nastane budoucí a nejistá událost negativní povahy (neplnění smlouvy) za úplatu. Z tohoto důvodu předkládající senát potřebuje výklad, zda lze takové smlouvy, jako jsou smlouvy uzavřené s dlužníky (o převzetí ručení za úplatu vůči jejich věřitelům), kvalifikovat jako pojistné smlouvy. Příslušná směrnice 2009/138/EG nedefinuje obsah pojistných smluv, takovouto definici lze ale nalézt v judikatuře Soudního dvora, konkrétně v rozsudku ze dne 23. dubna 2015, Van Hove, C-96/14, bod 34: Pojistná smlouva zavazuje pojistitele, aby za předchozí úhradu pojistného odškodnil pojištěného za ztrátu, která vznikla naplněním možného pojistného rizika uvedeného ve smlouvě.

- 32 Ve věcech projednávaných v řízeních před předkládajícím senátem jsou taková odměna, jakož i škodná událost pro spotřebitele jakožto dlužníka spočívající v prodlení s platbou stanoveny, ale zdá se, že není uvedeno žádné riziko, které se obvykle označuje jako pojistné riziko. Ručitel totiž zaručuje každé nezaplacení ze strany spotřebitele bez ohledu na jeho důvody, včetně úmyslného odmítnutí splatit úvěr. Uvedená smlouva se tak svým způsobem liší od pojistné smlouvy.
- 33 Na druhou stranu smlouva o ručení s profesionálním ručitelem minimalizuje rizika pro původního dlužníka v případě škodné události v podobě nesplacení úvěru a smlouva má úplatný charakter, čímž se podobá pojištění. V projednávaném případě je možné zvážit, zda v takovém případě spotřebitel, který je hlavním dlužníkem, nejedná jako pojistitel vůči původnímu věřiteli, pro kterého zajistí záruku proti škodám prostřednictvím zaplacení ručitele. Z tohoto důvodu je třeba určit, zda taková smlouva může spadat do oblasti působnosti pojmu „pojistná smlouva“ ve smyslu směrnice 2009/138/ES, a zda tedy v souladu s tím osoba, která přijímá pojistné podle takové smlouvy, nepodléhá požadavku získat povolení podle článku 14 uvedené směrnice.